

Tussenevaluatie *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp*

Augustus 2021

In deze notitie wordt een tussenevaluatie gegeven van de *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp* die in 2017 werd vastgesteld. De evaluatie heeft enerzijds als doel om terug te kijken, maar ook om positie te bepalen en acties uit te zetten richting de komende jaren.

A. Bestuurlijke context

Bij deze evaluatie is een aantal zaken van belang als het gaat om de bestuurlijke context:

1. De landelijke evaluatie van Passend Onderwijs in 2020
2. De *Perspectiefnota* in voorjaar 2020 van de Zwolse raad met de vastgestelde *Hervormingsagenda Sociaal Domein*
3. De begroting 2021
4. De verkiezingen Tweede Kamer 2021
5. De voorbereiding begroting 2022
6. Nieuwe collegeperiode vanaf 2022

Evaluatie passend onderwijs 2020

De gemeenteraad van Zwolle heeft in de motie 'Passend onderwijs; leren van ouders en kinderen' gevraagd om ook het oordeel van leerlingen en ouders mee te nemen bij het verder verbinden van passend onderwijs en jeugdhulp. In de evaluaties van het ministerie van OCW worden het leerling- en ouderperspectief steeds meegenomen. In de meest recente evaluatie over 5 jaar passend onderwijs is ook een rapport van de Kinderombudsman meegenomen.

Bij leraren en ouders heeft de stelselwijziging blijkens de evaluatie verwachtingen gewekt maar minder opgeleverd dan gedacht. Het effect op leerlingen en studenten is niet goed vast te stellen. Er zijn geen indicaties dat het aantal leerlingen met ondersteuningsbehoeften toeneemt. Wel spelen problemen met gedrag vaker mee en zijn er meer leerlingen met complexer problematiek. Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte zijn meestal positief over de ondersteuning. Leerlingen met meervoudige en/of complexe ondersteuningsbehoeften zijn minder tevreden, behalve over de ondersteuning passend onderwijs ook over hulp van buiten school. Ook ervaren deze leerlingen soms dat er veel over hen wordt gesproken, in plaats van met hen. De Kinderombudsman concludeert dat de kwaliteit van het pedagogisch en didactisch klimaat in de klas en op school een essentiële voorwaarde is voor de ervaren veiligheid, inclusie en het kunnen profiteren van de extra ondersteuning. Het labelen van leerlingen is volgens scholen nog niet teruggedrongen, ondanks een signaleerde afname in 'medisch denken'.

We nemen deze uitkomsten mee in de ontwikkeling van het programma *Samen voor een stevige basis* (passend onderwijs en jeugdhulp) voor de periode 2021-2023, waarin wij ook nadrukkelijk de inbreng van leerlingen en ouders een plek zullen geven.

De samenwerking tussen schoolbesturen en gemeentebestuur overstijgen collegeperiodes en hebben een langjarig karakter. Tegelijk betekent het ook dat initiatieven ingezet moeten worden met begrip voor de gemeentelijke planning en control cyclus.

Tegelijk is de gemeente, binnen de regio IJsselland, gezamenlijk met de andere gemeenten verantwoordelijk voor de inkoop van de jeugdhulp (Regionaal Servicecentrum Jeugd IJsselland). Ook de transformatiemiddelen jeugdhulp vanuit het Rijk worden in RSJ verband ingezet. Dit biedt mogelijkheden voor de samenwerking in Zwolle, omdat het Zwolse Voortgezet Onderwijs en het Speciaal Onderwijs een regionale functie hebben. Voorwaarde is wel dat in regionaal verband afspraken gemaakt kunnen worden over preventieve inzet van gemeenten met en op scholen met een bovenlokaal werkgebied. Vanuit de transformatiegelden draagt RSJ IJsselland bij aan de proeftuin bij De Springplank, de eerste school uit het programma *Samen voor een stevige basis* waarvoor een concreet transformatieplan gereed is.

Werkplaatsonderzoeken Zwolle en regio

Gemeente en scholen werken in de periode 2020-2023 samen met andere partijen ook aan het vergroten van kennis en het versterken van handelingsperspectieven in de praktijk van onderwijs en zorg. In de Regionale Kenniswerkplaats Jeugd (RKJ) IJsselland doet een consortium onder leiding van GGD en Hogeschool Windesheim met steun van partners als RSJ IJsselland en gemeenten onderzoek naar het bevorderen van 'normaliseren' (opdracht Jeugdwet) in de praktijk van jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp, onderwijs en lokale toegangen jeugd. In een apart deelonderzoek worden de werkzame factoren van THINK op school in dit kader verder onderzocht.

In de Werkplaats Sociaal Domein/programmaliijn jeugd doet Hogeschool VIAA met partners in onderwijs, welzijn en zorg onderzoek naar normaliseren in de praktijk rondom de doelgroep jonge kinderen. Doel is handvatten te ontwikkelen en bieden aan ouders en partners om kinderen optimale ontwikkelingskansen te bieden in hun directe leefomgeving (wijk, school). Beide onderzoeken vullen elkaar aan en leveren input voor veranderingen in beleid en uitvoering.

Voor de scholen in Zwolle geldt dat zij deel uitmaken van het samenwerkingsverband PO (PO 23.05) of VO (VO 23.05) en ook speciale onderwijsarrangementen zijn op regionaal niveau georganiseerd. Dit biedt voordelen omdat bij veel scholen sprake is van een regiofunctie. Nadeel is dat niet alle scholen binnen het SWV 'Zwols' zijn en afspraken in Zwolle omgekeerd niet automatisch voor het hele samenwerkingsverband gelden. Tegelijk speelt binnen het samenwerkingsverband, ook binnen de regio Zwolle, het probleem van de verevening passend onderwijs en daarmee het terugbrengen van het deelnamepercentage Speciaal Onderwijs, passend binnen de beschikbare financiering vanuit het Rijk.

B. Analyse afgelopen periode

De afgelopen periode, vanaf 2015 hebben de wet Passend Onderwijs en de Jeugdwet hun beslag gekregen binnen schoolbesturen en gemeenten. Vanaf die periode hebben in het Zwolse het gemeentebestuur en de schoolbesturen met elkaar verkend hoe de samenwerking eruit zou moeten zien. Onderstaand worden deze perioden kort gekenmerkt:

Periode	Kenmerk	Activiteiten
2013	Eerste opzet notitie	Notitie: 'Jeugdzorg en Onderwijs Een toekomstbeeld voor de gemeente Zwolle' opgesteld
2015	Transitieperiode	De tijd van inrichten, zorg voor continuïteit en de eerste verkenningen hoe samen te werken in de nieuwe werkelijkheid (o.a. placematgesprekken, droomsafarjes jeugdhulp enz.)
2016 - 2017	Intenties omzetten in gezamenlijke visie en acties	In deze periode vonden onderwijs- en gemeentebestuurders elkaar in samenwerking. De <i>Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp</i> werd vastgesteld met daarin een wederzijds uitgesproken intentie om de samenwerking met het oog op kind, jongere en gezin te verbeteren.
2017 - 2018	Transformatie door verandering in de eerste orde	De eerste stap was het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en gemeente en de gerichtheid op het verbeteren van de brug tussen onderwijs en jeugdhulp. Onderwijs werd gezien als een preventieve en voorliggende context (inzet op preventie voorkomt uitstroom naar jeugdhulp) en onderwijs en jeugdhulp bleven twee werelden. In deze periode werden de eerste stappen rondom de ondersteuningsteams (OT) op scholen PO en VO gezet waarbij gemeente en onderwijs samen (ook financieel) verantwoordelijkheid nemen voor de transformatie en optimale ondersteuning van kinderen, jongeren en ouders. Zo zwaar als moet, zo licht als kan.
2019 - 2020	De wens tot verdere transformatie ontstaat	Vanuit de verankering van de OT ontstaat zowel op de werkvloer als bestuurlijk de wens tot verandering en verbetering. De school is een plek voor kinderen met belangrijke relaties (ouder, leraar, andere leerlingen) tegelijk is de school niet alleen maar de plek van preventie aan het begin van de jeugdhulpketen, maar het is de plek waar het gebeurt. Het OT is niet een verwijsplek, maar een plek waar kinderen, jongeren en ouders echt gehoord en ondersteund worden en inhoudelijke verbeteringen tot stand komen. De wens is ook bestaande processen tegen het licht te houden om de samenwerking tussen de verschillende partijen op school te verbeteren dan wel te incorporeren. En daarbij inzet van specialistische jeugdhulp ondersteunend te laten zijn aan kind, jongere, ouder en school en gezinssysteem.
2020 – 2023	Transformatie en verandering	Gemeente en onderwijs vertalen de opgedane ervaringen op basis van een nadere analyse per school door naar een programma passend onderwijs en jeugdhulp. Met dit programma <i>Samen voor een sterke basis</i> geven we verder handen en voeten aan nieuwe verbindingen tussen de opdrachten passend onderwijs (Samenwerkingsverband, schoolbesturen)

		en transformatie jeugdhulp (gemeente). Uitgangspunt daarbij is het verleggen van grenzen, financiële stromen en echte transformatie in de ondersteuning van jeugdigen en ouders.
--	--	--

C. Evaluatie van projecten tot nu toe

Ondersteuningsteams Primair Onderwijs

In het schooljaar 2017/2018 startten in het primair onderwijs in Zwolle de ondersteuningsteams. In het ondersteuningsteam zit de Intern Begeleider en de orthopedagoog van de school (bekostigd door de school) en de jeugd- en gezinswerker vanuit het Sociaal Wijkteam (bekostigd door de gemeente). In 2019 is er extra aandacht geweest voor de aanpak van kindermishandeling en verdere professionalisering van de ondersteuningsteams in het onderwijs.

De doelstelling: meer preventief werken, meer integrale afwegingen waarin alle aspecten (dus zowel onderwijsaanbod als sociaal domein, zowel school als thuis) meegenomen worden en sneller erbij als dat nodig is.

Doelen voor komende periode: nog beter benutten OT door meer preventief te werken, samen zoeken naar collectieve oplossingen en het beter laten aansluiten van de 'omgeving' op de OT's. Ook het samen verder invulling geven aan normaliseren en inclusie is een belangrijk doel voor scholen en gemeente.

Er is nog sprake van veel differentie tussen scholen. Veel scholen zien het OT niet als de plek voor preventie en inclusie, maar als het team om complexe zorgvragen te bespreken. Ook daarin moet de komende periode ontwikkeling plaatsvinden. We hebben geleerd dat schooldirecteuren hier een belangrijke rol in kunnen vervullen. Enerzijds door het OT steviger te positioneren op de scholen anderzijds door het uitdragen van de visie en de bedoeling van onze gezamenlijke samenwerking in het onderwijs.

Betere benutting en borging van het mandaat van het OT, ook in het ontwikkelen van alternatieve oplossingen in plaats van huidige mogelijkheden (b.v. inzet groepsaanbod). Er wordt in toenemende mate ondersteuning geboden door het OT zelf. Een doorontwikkeling van de OT kan door die rol uit te breiden en zo de link tussen school en thuis, school en behandeling te verbeteren waardoor minder beroep op behandeling of begeleiding door een zorgaanbieder hoeft te worden gedaan.

Ondersteuningsteams Voortgezet Onderwijs

In het schooljaar 2018/2019 startten de OT in het Voortgezet Onderwijs in Zwolle. Een eerste evaluatie heeft plaatsgevonden, uit de evaluatie blijkt dat het functioneren van het OT van school tot school verschilt, er op inhoud een aantal mooie casussen zijn waarop goed is samengewerkt en dat vooral het meer preventief werken (en de vraag: welke expertise is er nu nodig op de scholen) het komende jaar moet worden uitgewerkt.

De resultaten: op alle scholen is een start gemaakt, de positie en het functioneren van de OT verschillen per school en per locatie. De komende tijd vraagt de ontwikkeling van het OT aandacht.

Doelen voor komende periode: beter laten aansluiten van de context op de school (denk aan het beschikbaar stellen van andere expertise en integrale vormen van zorg waarin onderwijs en jeugdhulp samenvallen ten behoeve van een positieve ontwikkeling van betrokken leerlingen en gezinnen).

Werken met onderwijs-zorg arrangementen en komen tot een gezamenlijke financieringsafspraken voor casussen waarin we samen te leren hebben.

Betere verankering van het mandaat van het OT. Er wordt in toenemende mate ondersteuning geboden door het OT zelf. Een doorontwikkeling kan door die rol uit te breiden en op die manier de link tussen school en thuis, school en behandeling te verbeteren, net als in het PO.

Proeftuin thuiszitters

In het schooljaar 2017/2018 is gestart met het instellen van een proeftuin rondom thuiszitters. Hierbij werd een nauwe samenwerking opgestart tussen sociaal domein, samenwerkingsverband onderwijs, gemeente, leerplicht, GGD en onderwijs-zorgconsulent van het ministerie van OCW. Uitgangspunt: geen ontheffingen van leerplicht, minder uitstroom richting jeugdhulp.

Het aantal geregistreerde thuiszitters (VO) varieerde in de periode 2018-2020 tussen 5 en 9 (per peildatum). Terwijl in 2018 en 2019 sprake was van een licht dalende trend gedurende het jaar, was in 2020 juist spraken van een stijgende trend. De gevolgen van Corona en beperkingen door de aanpak daarvan zijn daar waarschijnlijk belangrijke redenen voor geweest.

Er is sinds de start van de nieuwe aanpak minder uitstroom vanuit onderwijs naar zorgboerderijen of andere vormen van dagopvang (jeugdhulp) waar kinderen langdurig verblijven omdat ze (nog) niet naar school kunnen.

Er is meer instroom van kleuters van dagbestedingsplekken naar het onderwijs (meestal speciaal onderwijs). Dit leidt tot een verschuiving bij jeugdhulpaanbieders naar meer ambulante vormen van jeugdhulp waarbij kinderen in het onderwijs ondersteund worden.

Er wordt meer samen gezocht naar onderwijs-zorg oplossingen. Hoewel de financiering soms ingewikkeld is, worden er vaker creatieve oplossingen gevonden. De uit de aanpak thuiszitters voortgekomen pilot Ambelt is inmiddels positief geëvalueerd. Zie paragraaf 'Pilot Ambelt'.

Doelen voor komende periode: de proeftuin ontwikkelen naar staand beleid en nieuwe samenwerkingsafspraken.

Beter verbinden van leerplicht aan (dreigende thuiszitters) problematiek zodat men ook hier meer een preventieve rol in kan vervullen. Samen signaleren we problemen rondom het naar school gaan vroegtijdig en we zetten bij de oplossing daarvan het belang van de jongere voorop. We zetten in op versterking van verbindingen in de omgeving van het kind.

Project SBO de Brug

In 2015/2016 werd op SBO de Brug een samenwerking opgezet met Vitree en het sociaal domein van de gemeente Zwolle. Deze samenwerking kwam voort uit de Academische Werkplaats Samen op School. Bij deze samenwerking is de gemeente pas in latere instantie betrokken geraakt.

Aanvankelijke doelstelling was het hoge aantal jeugdhulpaanbieders (37) terug te brengen. Door verschillende omstandigheden is de pilot gestopt.

De resultaten: geen, het project is vroegtijdig gestopt.

Doelen voor komende periode: een nieuwe opzet voor een project samen met andere SBO's in Zwolle waarin gewerkt wordt aan meer collectieve vormen van ondersteuning op school als onderdeel van het programma *Samen voor een stevige basis*.

THINK op school

Vanaf 2014 loopt in Zwolle het project THINK op school. THINK is een programma dat samen met het onderwijs is ontwikkeld en ingezet wordt vanuit preventief oogpunt. Ongeveer de helft van de VO scholen maakt gebruik van deze programmatische aanpak. Met ingang schooljaar 2020-2021 financieren gemeente en scholen het programma gezamenlijk (50/50).

De resultaten: enthousiasme bij scholen om verder te ontwikkelen, afspraken daarover zijn met de scholen gemaakt. Door te werken met cofinanciering is er financieel ruimte om verder uit te breiden naar andere Zwolse VO scholen. Wel wordt 50% cofinanciering door sommige scholen als hoge financiële drempel ervaren. Voor de uitvoering worden sinds schooljaar 2020/21 opgeleide THINK trainers ingezet. Zorg- en welzijnspartners in de aanpak als GGD, Tactus, Impluz, Sport Service Zwolle, MEE en COC dragen bij aan de ontwikkeling van de inhoud van lesprogramma's.

Doelen voor komende periode: een betere koppeling tussen OT en THINK op school, onderzoek naar de resultaten van THINK voor leerlingen en voor school, onderzoek naar een train-de-trainer variant van THINK op school waardoor scholen de aanpak beter in hun eigen organisatie kunnen borgen en een impuls voor THINK op school in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs.

Pilot Ambelt

Vanaf schooljaar 2018/2019 zijn gemeente en de Ambelt intensief met elkaar in contact om een nieuwe vorm van samenwerking te ontwikkelen voor kinderen die dreigen uit te vallen op het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs. Op de Ambelt (en op De Twijn) is een pilot uitgevoerd met een intensief onderwijs-zorgarrangement. Onder deze aanpak ligt een businesscase dat op deze manier én op inhoud én op financiën opbrengsten te verwachten zijn.

Resultaten: de pilot is opgestart en heeft een jaar gedraaid, met een vergelijkbare manier van werken is ook ervaring opgedaan bij de Twijn. De pilot Ambelt is positief geëvalueerd: leerlingen zijn aantoonbaar meer op school, hoeven daardoor geen of minder gebruik te maken van dagopvang (jeugdhulp) en omdat leerlingen rustiger thuis komen kan op termijn ook daar met minder of lichtere ondersteuning worden volstaan (bijlage: evaluatie fase 2 klas Ambelt).

Doelen voor de komende periode: vertalen lessen pilot naar afspraken over plaatsing van leerlingen in de zogenaamde praktijkklas en de financiering daarvan en verkennen verdere uitbreiding van de pilot naar andere settings binnen het onderwijs in het kader van het programma *Samen voor een stevige basis*. De pilot Ambelt is inmiddels omgezet in een overeenkomst tussen Ambelt en gemeente voor leerlingen die voor hun ontwikkeling naast onderwijs ook pedagogische ondersteuning nodig hebben.

Versterken sociale basis in samenwerking met onderwijs

De gemeenteraad van Zwolle heeft in de motie 'Versterking eerste lijn sociaal domein' gevraagd om in samenspraak met het veld en het onderwijs de wenselijkheid te bespreken om a la Deltion Jongeren Team ook elders in het (V)MBO en het VSO in te zetten op versterking van de eerste lijn. Het project De Ambelt is één van de volgende ontwikkelingen in deze lijn. Ook met De Twijn is een pilot uitgevoerd met een combinatie van onderwijs en pedagogische ondersteuning waardoor kinderen toch naar school kunnen (blijven) gaan. De evaluatie van de pilot De Ambelt laat positieve effecten zien op de schoolgang (minder uitval) en onderwijsresultaten van betrokken kinderen, op hun sociaal emotionele ontwikkeling en op de stabiliteit in hun gezin, terwijl er minder beroep op jeugdhulp hoeft te worden gedaan. Dit geeft een goede basis voor volgende stappen, waarvan die met SBO scholen de eerstvolgende is. De evaluatie van De Twijn komt later beschikbaar.

Daarnaast zijn ook de OT's op reguliere scholen PO en VO een versterking van de eerste lijn in ondersteuning van kind, jongere en ouder. De OT's kunnen veel ondersteuningsvragen zelf afhandelen. Waar dit niet kan, wordt – via de jeugd en gezinswerker SWT – hulp van derden ingeschakeld. Met de scholen in het programma Samen voor een stevige basis bouwen we deze samenwerking in het OT uit door op basis van een analyse van het beroep op jeugdhulp/sociaal domein a la Deltion Jongeren Team te werken aan samenwerking op en rond de school waardoor de sociale basis wordt versterkt en minder (vaak) beroep op specialistische jeugdhulp hoeft te worden gedaan.

Dyslexie

Gemeente en onderwijs werken samen rondom ondersteuning en zorg bij dyslexie. De inzet van beide is erop gericht om alle kinderen voldoende goed technisch te leren lezen, ook die kinderen die daarvoor extra ondersteuning of dyslexiezorg nodig hebben. In Zwolle blijkt dat er meer kinderen een aanbod krijgen rondom dyslexie (op basis van diagnose Ernstige Enkelvoudige Dyslexie, EED) dan op basis van landelijke prevalentiecijfers mag worden verwacht. Met aanbieders en scholen is gesproken over een nieuwe vorm van samenwerken te ontwikkelen. Door een werkgroep is een 5 tal inhoudelijke scenario's gepresenteerd. In juni 2021 heeft het college een principebesluit genomen om het combiscenario (scenario 5) verder uit te werken. Dit besluit is door de gemeenteraad op 14 juli 2021 bekrachtigd.

Resultaten: door onderwijs, aanbieders en gemeente is gezamenlijk nagedacht over scenario's. Op basis van een aanvullende toets door een extern adviseur is geconcludeerd dat vermenging van onderwijs en zorg op school niet past binnen geldende wet- en regelgeving. Tegelijk is het wel mogelijk om door extra ondersteuning in en door het onderwijs meer kinderen op school te helpen en daarmee onnodig beroep op dyslexiezorg te voorkomen. Om die reden is besloten om samen met de schoolbesturen een concrete proeftuin te ontwikkelen en uit te voeren.

Doelen voor de komende periode: verdere uitwerking raadsbesluit 14 juni 2021 en start proeftuin in 2022.

Onderwijs en ondersteuning voor hoogbegaafde leerlingen

In 2018 hebben wij een werkveldraadpleging georganiseerd rondom onderwijs en ondersteuning voor hoogbegaafde kinderen. Mede op basis van de uitkomsten hiervan heeft het Samenwerkingsverband passend onderwijs 2305 (Zwolle en regio) in 2019 subsidieaanvragen ingediend voor zowel Primair Onderwijs als Voortgezet Onderwijs bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen voor het versterken van het onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen in Zwolle. Doelen: meer kennis in scholen, betere samenwerking tussen scholen en meer passend aanbod.

Resultaten: in het Primair Onderwijs is er een netwerk van HB experts binnen het SWV rondom onderwijs en ondersteuning voor hoogbegaafde leerlingen. Dit netwerk fungeert als vraagbaak voor scholen en besturen, op organisatie en op leerling-niveau. Het netwerk vormt ook de motor voor samenwerking tussen scholen op het gebied van onderwijs en hoogbegaafdheid. Er is extra aanbod voor leerkrachten, management en Intern Begeleiders waarvan veel gebruik wordt gemaakt. Er is een aparte voorziening voor hoogbegaafde leerlingen om thuiszitten te voorkomen of thuiszittende leerlingen terug te leiden naar het onderwijs.

In het Voortgezet Onderwijs werken Gymnasium Coleanum (OOZ) en Greijdanus College gericht aan het versterken van onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Binnen Landstede VO pleegt het Thomas à Kempis College al langer extra inzet voor deze groep. Het TAK is ook aangesloten bij het landelijk netwerk van HB Profielscholen. Coleanum en Greijdanus onderzoeken of aansluiting bij dit netwerk kan bijdragen aan verdere versterking van onderwijs en ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen op de scholen.

Doelen voor de komende periode: doorzetten van de extra inzet ten behoeve van hoogbegaafde leerlingen.

Voor meer informatie verwijzen we naar de aparte Informatienota *Ontwikkeling onderwijs en ondersteuning voor hoofbegaafden* d.d. 29 september 2021 die gelijktijdig met deze tussenevaluatie aan de raad wordt aangeboden.

Samenwerking gemeente en onderwijs

In de afgelopen jaren is meer vertrouwen en betere samenwerking ontstaan als het gaat om het samen optrekken tussen gemeente en onderwijs rondom passend onderwijs en jeugdhulp. Er is frequent bestuurlijk overleg en frequente ambtelijke afstemming. In de afgelopen twee jaren heeft het sociaal domein van de gemeente (SWT) daarin een meer prominente plek gekregen. Binnen deze samenwerking is een aantal zaken dat opvalt:

1. Gemeente en onderwijs werken steeds beter samen. Tegelijk is er een zekere mate van afhankelijkheid in de transformatie van jeugdhulp van het Regionaal Serviceteam Jeugdhulp IJsselland en van de afstemming in de regio (bijvoorbeeld: OT in de Zwolse VO scholen werken ook voor jongeren uit andere gemeenten, pilot Ambelt omvatte niet alleen Zwolse jongeren);
2. Met het gezamenlijk financieren van de OT en de opdracht aan OT om te werken aan preventie en integrale afweging is een belangrijke stap gemaakt. Bij jeugdhulpaanbieders is er in toenemende mate de wil om samen te werken met OT's. Inmiddels raakt deze manier van werken aan passend onderwijs en jeugdhulp op school ook steeds meer bekend. Tegelijk lopen de OT nog wel eens aan tegen een lage urgentie als het gaat om samenwerking, de omgang met wachtlijsten en (te) weinig aansluiting tussen behandeling en onderwijs. Daarnaast wordt op de

scholen ook steeds meer eigen inzet geboden vanuit de jeugd en gezinswerkers waarvoorheen de stap naar een huisarts werd gezet voor een verwijzing naar de jeugdhulp. We zien dit onder meer terug in de gewijzigde percentages qua toewijzingen van jeugdhulp tussen met name lokale toegang (Sociaal Wijkteam Zwolle) en huisartsen.

3. In navolging van 2 valt het nog steeds op dat er nog veel 'oude taal' en 'oude handelingspraktijken' gebruikt worden. Er wordt gesproken over doorverwijzen, hulp en zorg. Terwijl de taal van transformatie meer is: ondersteuning, luisteren, 'present zijn' enz. 'Zorgen dat in plaats van zorgen voor', één van de bewegingen die centraal staan in de Hervormingsagenda sociaal domein. De komende tijd zal het normaliseren (opdracht Jeugdwet) op verschillende manieren verder uitgewerkt moeten worden. Om die reden zijn scholen en gemeente ook actief betrokken bij de nieuwe Regionale Kenniswerkplaats Jeugd (de opvolger van de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd/Samen op school) waarin in de periode 2020-2023 onderzoek en praktijkontwikkeling op dit gebied samen opgaan;
4. De *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp* en de *Hervormingsagenda sociaal domein* beogen een richting en een beweging in te zetten. Toch lijkt de focus van de samenwerking vaak vooral gericht te zijn op het opstarten van nieuwe projecten. De komende tijd zal meer aandacht zijn voor het uitzetten en gezamenlijk gaan voor een ontwikkelrichting die niet alleen leidt tot experimenteren met nieuwe praktijken, maar ook tot het in lijn daarmee realiseren van duurzame nieuwe, getransformeerde praktijken in passend onderwijs en jeugdhulp. Zowel bestuurlijk als ambtelijk.
5. De samenwerking is soms nog sterk gericht op de inzet van jeugdhulp. Maar in veel gevallen weten we dat jeugdhulp voor de hand lijkt te liggen, maar schuldhelp en/of participatie binnen een gezin of ondersteuning van ouders een betere oplossing is om ervaren problemen van kinderen, jongeren en/of ouders op te lossen. Daarop willen we de komende tijd meer gaan sturen richting de OT.

De gemeenteraad van Zwolle heeft in de motie 'Op weg naar ontschotting passend onderwijs en jeugdzorg' gevraagd om te komen tot ontschotting van de inzet van middelen voor passend onderwijs en jeugdzorg om daarmee, samen met het onderwijs, collectieve (maatwerk)voorzieningen te ontwikkelen en de mogelijkheid die de jeugdwet hiervoor geeft te benutten. In de afgelopen periode hebben we hier al op verschillende manieren invulling aan gegeven: gezamenlijke inzet en bekostiging van OT, pilots De Ambelt en De Twijn, THINK op school en – in Mbo – Deltion Jongeren Team. We werken met een aantal gemotiveerde scholen in Primair en Voortgezet Onderwijs aan verdergaande stappen in het nieuwe programma *Samen voor een sterke basis* (onderdeel spoor 1 Hervormingsagenda) en aan een nieuwe samenwerking rondom aanpak van dyslexie. Daarmee geven we invulling aan deze motie binnen de grenzen die de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet aan scholen en gemeente stellen.

Ontwikkelrichting de komende tijd

De ontwikkelingen zijn nog niet klaar en vragen om bijstelling. De visie van de *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp* is in de praktijk een sterk instrument gebleken om anders naar ondersteuningsvragen en oplossingen op het gebied van passend onderwijs en jeugdhulp te kijken. Uit gesprekken met scholen in de opbouw van het programma *Samen voor een sterke basis*, blijkt een OT in basisonderwijs door opgebouwd vertrouwen al een bredere betekenis te krijgen voor ouders van leerlingen en – breder – inwoners van de wijk. De visie draagt de verandering en moet daarom levend gehouden worden. Tegelijk is het gevaar dat we in de 'visie' blijven hangen en dit ten

koste gaat van concrete stappen in de uitvoering daarvan. Om die reden hieronder een aantal actiepunten dat in de komende tijd opgepakt gaat worden:

1. Bestuurlijke afspraken tussen gemeente en schoolbesturen over 'wat is onderwijs in tijd van transformatie van de jeugdhulp' en welke verwachtingen hebben gemeente en onderwijs van elkaar. In 2021/22 zal in verschillende sessies stil worden gestaan bij deze vraag en daarop ook worden afgestemd;
2. De pilot op de Ambelt is succesvol, zowel vanuit inhoudelijk perspectief als vanuit financieel perspectief. De komende tijd willen we, op basis van deze pilot, aan de slag met de volgende concrete ontwikkelingen:
 - a. Op de Speciaal Basisonderwijs Scholen (SBO) een uitbreiding realiseren van het OT, meer expertise en inzet, verlengde schooldagen (samenhang met naschoolse activiteiten) en de ontwikkeling van een stevig onderwijs-zorg arrangement (let op: hierbij hoeft niet per definitie gedacht te worden aan jeugdhulp, veel meer in termen van nabijheid, presentie, aandacht, uitwijkmogelijkheden binnen de school enz.);
 - b. Op ca. 15 reguliere scholen in Primair en Voortgezet onderwijs een start maken met een fundamenteel andere manier van werken in de samenwerking/integratie van onderwijs en jeugdhulp (aanbod geïntegreerd in de school, expertise toevoegen aan OT enz.) in het programma *Samen voor een stevige basis*. Gemeente en onderwijs zullen daarbij afspraken maken over de financiering/subsidiëring en koppeling aan de transformatieopdracht van RSJ IJsselland. Hierbij wordt ook gedacht aan interventies als verlengde schooldagen, integratie van vroeg- naschoolse activiteiten, wijkgerichte aanpak, ontwikkeling nieuwe vormen van jeugdhulp, alternatieve vormen waarbij onderwijs en dat wat nu jeugdhulp is worden geïntegreerd enz. E.e.a. gebeurt op basis van een business- of Valuecase die ontwikkeld wordt in samenspraak tussen onderwijs en gemeente op basis van een analyse per school, startend met het beroep van (Zwolse) leerlingen op die scholen op ondersteuning van jeugdhulp/sociaal domein. We verbinden het werken aan achterstanden als gevolg van Corona in het Nationaal Programma Onderwijs aan de doelen van het programma. Op die manier dragen we ook bij aan de gewenste bewegingen uit de Hervormingsagenda sociaal domein;
 - c. Binnen dit programma *Samen voor een sterke basis* werken we specifiek voor De Springplank aan een proeftuin waarin de wijkfunctie van de school, ook voor het bereiken van doelen in het gemeentelijk sociaal domein, wordt geïntegreerd. Daarmee versterken we de sociale basis en samenwerking in de 1^e lijn;
 - d. De ontwikkeling van nieuwe onderwijs-zorg arrangementen (hierbij wordt niet direct aan bestaande specialistische jeugdhulp gedacht) in samenwerking met bestaande en nieuwe partners gericht op het zoveel mogelijk oplossen van ondersteuningsvragen op school in plaats van het oplossen van die vragen buiten school, zodat de band tussen kind, ouders en school niet onnodig wordt verbroken.
3. De ontwikkeling van het OT in PO en VO wordt verder uitgewerkt door mogelijkheden voor interventies vanuit sociaal domein op de school op een meer collectieve grondslag mogelijk te maken. Dit gebeurt op basis van een reële businesscase;
4. De ontwikkelingen rondom dyslexie – ook op landelijk niveau – worden met aandacht gevolgd. We willen lessen trekken uit de ontwikkelingen rondom aanpak dyslexie voor andere ontwikkelingen in de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp;
5. De komende periode willen onderwijs en gemeente samen nadenken over de invulling van preventie. Niet alleen door de inzet van THINK op school, OT, Leerplicht of jeugdgezondheidszorg, maar ook door een meer fundamenteel gesprek over de vraag: wie doet wat en waartoe? En hoe kunnen we toewerken naar een context die ervoor zorgt dat er minder uitvallers zijn, bijvoorbeeld

door verlengde schooldagen mogelijk te maken, naschoolse activiteiten te integreren in de onderwijsprogramma's, expertise vanuit jeugddomein toe te voegen aan scholen, beschikbaarheid van andere vormen van zorg op de school enz. We maken daarvoor onder meer gebruik van het preventieplatform jeugd i.o., ontstaan vanuit de samenwerking van partners in THINK op school.

6. De doorlopende leerlijn vanuit de KOV/VVE jeugdhulp Jonge kind zal een belangrijk focus moeten krijgen. Is tot nu toe nog wat onderbelicht geweest. Hoe gaan we de onder instroom naar het onderwijs verbeteren voor die kinderen die voor het volgen van onderwijs extra ondersteuning op school nodig hebben? We gaan aan de slag met het ontwikkelen van nieuwe vormen van samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp.